

Steilranden en rivierduinen

Bij eb valt de Binnenlek voor het grootste deel droog. Het gebied bestaat dan uit zandplaten en slikplaten, gescheiden door geultjes. Bij vloed wordt zand en klei afgezet, waardoor de oude Lekbedding langzaam dichtslibt. De oevers van 'De Bol' aan de kant van de Binnenlek worden door de getijdebeweging afgekalfd. Het getijdenverschil in dit gebied is soms meer dan 1 meter! Nergens in Nederland dringt getijde zo ver landinwaarts. Hierdoor ontstaat een steilrand die aan het zuidwesten steeds steiler wordt. Naast de afkalving wordt er ook rivierzand afgezet op de oevers van De Lek. Dit zand verstuift vervolgens en vormt zo kleine duinen op het oostelijke deel van 'De Bol'. Dit soort actieve rivierduinen zijn – zeker in de provincie Utrecht – een zeldzaam verschijnsel.

Kleiputten

Het overige deel van de uiterwaarden is eveneens van grote natuurhistorische waarde. Bijzonder zijn de kleiputten die in het landschap zichtbaar zijn. Deze putten zijn het gevolg van de vele kleiafgravingen bestemd voor de dijkverzwaring. Meestal gebeurde dat aan de oppervlakte, maar soms ook diep onder de grond. Sommige kleiputten staan het gehele jaar vol met water, terwijl andere enkel bij hoog water volstromen. De kleiputten bieden zo een ideale habitat voor verschillende planten en dieren zoals de kleine zilvreiger, waterral en de ijsvogel.

Rivierduin op eiland 'De Bol'

Dijkbewaking

Om het waterpeil van de Lek in de gaten te houden, werden er door de Waterschappen rond 1900 enkele peilschaalhuisjes gebouwd op de dijk. Zo'n huisje stond via een ondergrondse buis in verbinding met de Lek, zodat de waterstijging in het huisje afgelezen kon worden aan de hand van een ingemetselde peilschaal. Als het water te hoog kwam, werden de kerkklokken geluid en moest het dijkleger in actie komen. De wachthuizen zijn te herkennen aan een genummerde hardstenen paal waarop 's nachts een brandende lantaarn werd gezet. Moderne dijkbewaking heeft deze huizen overbodig gemaakt.

Bijzondere vegetatie

Door de diverse landschapstypen groeien in de Lekuiterwaarden interessante plantensoorten die in de provincie Utrecht zelden voorkomen. Zo groeien op de droge, maar kalkrijke, rivierduinen soorten als echte kruisdistel, sikkkelklaver en kattendoorn. In de natte gebieden groeien soorten als de dotter, rivierkruiskruid, blaasjeskruid en waterviolier. De beste tijd om te genieten van alle planten is in mei en juni.

De Lekuiterwaarden beleven

Staatsbosbeheer stelt een groot deel van de lekuiterwaarden open zodat u optimaal kunt genieten van dit unieke gebied.

Wandelen

Eiland 'De Bol' (2 km)
Op eiland 'De Bol' heeft Staatsbosbeheer een wandeling uitgezet met rode paaltjes.
Let op: houdt u bij een bezoek aan De Bol rekening met het getij. Kijk voor actuele waterstanden op www.getij.nl bij locatie Schoonhoven.
Ronde van Jaarsveld (9 km)
Willige Langerakroute (12 km)
Wandelroutes van het Recreatieschap De Stichtse Groenlanden; start bij het gemeentehuis Lopik.
Meer info: www.toprouutenetwerk.nl

Fietsen

Een prachtige manier om het gebied te bewonderen is per fiets. Vanaf de dijk heeft u een prachtig uitzicht over zowel de Lek als de polderlandschappen.

Vertrekpunt

Een goed vertrekpunt voor ontdekken van het gebied is natuurmuseum de Wielewaal in Lopik. Hier wordt op een prachtige manier de natuur en de cultuurhistorie van de Lopikerwaard tentoongesteld. Het natuurmuseum is gelegen in Lopik, Tiendweg 26 en kijk voor meer informatie op www.museumdewielewaal.nl.

Meer informatie

Voor meer informatie over Staatsbosbeheer en het Groene Hart kunt u kijken op [www.staatsbosbeheer](http://www.staatsbosbeheer.nl) en www.groenehartcentrum.nl

2010 Staatsbosbeheer auteursrecht voorbehouden
Tekst: Staatsbosbeheer H.G.J. Blom | Fotografie: Staatsbosbeheer, N. de Bruin, Luchtfoto: copyright BOHO-team (bron Grondboor & Hamer) | Vormgeving: Staatsbosbeheer, T.O. Reclame

Staatsbosbeheer Informatiecentrum
Postbus 1300
3970 Driebergen
T 030-6926213 | www.staatsbosbeheer.nl

staatsbosbeheer

Lekuiterwaarden
Rivier natuur in het Groene Hart

Uitdagende riviernatuur

In de Lopikerwaard zijn langs de rivier de Lek uitgestrekte uiterwaarden te vinden. Veel delen hiervan zijn van een grote natuur-historische waarde. Dankzij de grillige vorming van de Lek is een afwisselend landschap ontstaan, waar bijzondere planten en dieren hun ideale bestemming hebben kunnen vinden.

In de Lek, ten zuidwesten van het plaatsje Lopik, ligt een eeuwenoud 'riviereiland' genaamd 'De Bol'. Het 'riviereiland' herbergt bijzondere aardkundige fenomenen, zoals rivierduinen, een getidekreek en steilrandjes. Bovendien zijn op 'De Bol' unieke planten te vinden.

Voor de provincie Utrecht reden om dit bijzondere gebied in 2001 aan te wijzen als Aardkundig Monument. Hiermee worden de historische en ecologische waarde van het gebied erkend. Staatsbosbeheer heeft als doel om dit in stand te houden en u daarvan te kunnen laten genieten.

Beleef de riviernatuur

Ontstaansgeschiedenis

Circa 2000 jaar geleden werd de Lek gevormd als een van de vele zijrivieren van de Rijn. Van klein onbeduidend stroompje won de Lek in de loop der eeuwen aan betekenis en rond het jaar 1000 was het de belangrijkste rivier voor het afvoeren van het Rijnwater. Omdat er tot de 11e eeuw geen dijken waren, kon de Lek zich ongehinderd door het landschap bewegen. Dit had grote invloed op het omliggende gebied. Er vonden regelmatig overstromingen plaats waarbij het grove materiaal vlak naast de rivier werd afgezet zodat relatief hoge oeverwallen ontstonden. Verder van de rivier af werd het fijne materiaal afgezet en daar ontstonden laaggelegen moerassige gebieden.

Riviereiland 'De Bol'

In de rivier zelf werd door het water zand afgezet. Dat gebeurde meestal bij riviersmallingen in een bocht. Als gevolg hiervan kon een zandplaat ontstaan die de rivier dan scheidde in een hoofdgeul en een nevengeul. Een duidelijk voorbeeld hiervan is 'eiland De Bol', die tussen Lopik en Langerak ligt. Dit eiland van circa één kilometer lengte lag oorspronkelijk als een zandplaat in de rivier en creëerde een extra geul: de Binnenlek. Eind negentiende eeuw werd een streekdam aangelegd die 'De Bol' verbond met het vaste land. Hierdoor staat de Binnenlek nog maar aan één kant in open verbinding met de Lek.

